

Obsah úvodu ; Obsah knihy

In: Souček, Stanislav. *Rakovnická vánoční hra*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1929, pp. [251]-255

Stable URL (handle):

<https://hdl.handle.net/11222.digilib/118753>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

OBSAH ÚVODU.

I. Rozbor 5—78

1. Obsah 5—7. — 2. Styky se starším dramatem 7—19: formát rukopisu 7, liturgický podklad dramatické fabule 7, dvou zpěvů latinských a jednoho českého (pastýřů podle Luk. 2, 15) 7—8, podání děje verši recitovanými a zpívanými (s výčtem českých písní hry) 8—9, žákovské vtipy 9—13, moralisace 13—14, začátek bez prologu 14—15, *Petitio a Gratiarum actio* 16—17, scénické poznámky 18. Význam těchto shod pro místo naší hry ve vývoji českého dramatu původu bohoslužebného 18—19. — 3. Nové renaissanční rysy hry 19—59: A. Vergiliovsky orientovaný křesťanský idyllism 19—52. Idyllism tento vůbec 19, u nás 19—25, v rakovnické hře 25—52: jména pastýřů (s výkladem o počtu jich a králů) 25—28; I. scéna s nářkem Corydonovým a hudeckým zápasem 28—42: allegorie v I. části této scény 28—33, volnost jejího spojení 33—34, hledanost její a obdoby k ní 34—36, nepropracovanost dějin dramatu z doby protireformační, co se týče historického výkladu allegorických látek 36—37; motiv nářku 37—38; vzorem italské pastýřské hry? 38—39; Vergilius vzorem ke spětí první části I. scény s druhou a k chystanému hudeckému zápasu 39—40, (spolu s jinými činiteli) k drobnomalebnému podání pastýřských sázek a darů ve scénách I. a III. 40—42. Motiv pastýřských darů Ježíškovi 42—52: jeho nebibličnost a neznámost do XIV. stol. 42; nejstarší doklady z hymnologie vánoční 42, z výtvarného umění 42—44, z dramatu 44—46; jeho lidovost 46—47, komický prvek v něm 47, pravděpodobný nejstarší charakter 47; genetické složky jeho: vctění a naivně realistické vmýšlení se v posvátný děj a sblížení pastýřské scény s tříkrálovou 47—48; domněnka o původu jeho 48; rozvoj jeho 48; motiv ten u nás neznám starším hrám 49, prvně doložen u Kadlinského a v „Pastýřském rozmlouvání“ 49—50, ve vánočních písních 50—51; význam motivu toho 52. Jak se skladatel ve scéně VI. chová k motivu darů přinesených třemi králi 52. — B. Dramaturgická technika 52—59: spojení scén V., VI. a VII. 52—53, užití zpěvu a houslového sóla 53—54, jiné rysy hry 54; němá scéna jesličková 54—57: úloha sv. rodiny ve vánočních hrách vůbec a u nás zvláště 54—56, styk rakovnické hry v této věci s románskými vzory 56, efektnost

scény 56–57: spor pastýřů s králi ve scéně VIII. 57, deus ex machina ve scéně II. a IX. 57–58, stavba a idea celku 58–59. Výklad toho, že v VI. scéně pominut biblický motiv darů královských 59. Dodatečné obdoby k rázu scény I. 59. – 4. Sociální a náboženské stanovisko 60–67: názor na prostého člověka a učení o rovnosti všech lidí před Bohem 60–63, příkaz čistoty srdce 63–64 jako doklady konfesiivně nevyhroceného prožívání radostné vánoční slavnosti 64–65, obdoby k tomu 65–67; slučitelnost ústupků zákovské dramaturgické tradici s tím 67. 5. Literární a lidská osobnost skladatele 67–78: dar pozorovatelský 67–68; humanistické vzdělání 68 a jeho stopy v dikci a jazyku 68–70; české vlivy 70–75: vánoční písně 71, Kozmanecius 71–72, Kadlinského „Zdoroslaviček“, myšlenkové a výrazové shody s ním 72–75; verš 75–76, jazyk 76; Kadlinský ne skladatelem hry, nýbrž jen jedním ze vzorů literárních 77. Hrubý výmez doby, kdy hra složena, odtud se podávající 77, a nárys osobnosti skladatelovy, pokud ji kreslí rozbor 77–78, jako podklad pokusu určití její původ a původce.

II. *Kde a kdy naše hra vznikla* 78–96

1. Místní narážky v naší hře 78–83. Verše 101–112, 78–80. Význam takových narážek 80–82. Data o místech, na něž hra naráží 82–83. – 2. Luže či Chroustovice rodištěm hry? 83. O Luži a Chlumku nad ní 83–91. Vznik košumberské missie a pak residence na Chlumku 83–84. Z působení tamějších jezuitů: Mariánské bratrstvo a jeho spisy 84–85; divadelní představení 85–89, neúplnost, a nedostatečnost zpráv o nich 89–90, jazyk her 90. Možnost zařaditi naši hru mezi divadelní představení jezuitů košumberské residence 90–91. – 3. Kdy hra vznikla 91–96. Protireformační hrot v uvedené místní narážce a její vztah k obdarování residence r. 1684? 91–93. Narážka na krejcar polský 93. Výsledek úvahy o tom, kdy hra vznikla 93–94. Odpověď na dvě námitky proti dosavadním vývodům 94–96.

III. *Pout za skladatelem naší hry* 96–144

1. Skladatelem jesuita z košumberské residence? 96–97. Tamější literárně činní členové 96. Potíže identifikace 96–97. Proto předem o možnosti hledati skladatele naší hry v Chroustovicích, v tamním faráři J. Jos. Božanovi 97. – 2. Chroustovice a Jan Jos. Božan 97–130. Předběžné informace 97–100. Shody hry s Božanovými vánočními písněmi a jiné důvody proň 100–120. O váze podobných důvodů u výtvorů náležejících v oblast, v níž se silně uplatňuje tradice 120. Námitky proti Božanovu autorství a proti pomyslu, že naše hra vznikla v Chroustovicích 120–127. Ještě o původu jejím v košumberské residenci

127–130. – 3. Skladatelem naší hry tedy košumberský jesuita; který? 130–144. Shrnutí dat k té otázce hledících 130–132. Skladatelem Jan Libertin, činný na Chlumku r. 1685, prý Rakovničan a autor knížky; v níž je výmluvná shoda s naší hrou? 132–137. Matení tří Libertinů 137–143. Nedostatečnost dosavadního datového materiálu k řešení otázky, je-li naše hra od J. Libertina 143–144.

IV. Místo rakovnické hry 1. mezi hrami jezuitskými; 2. jako osobitého výtvoru mezi historickými typy dramát vánočních; 3. v řadě českých vánočních her; 4. ve všeobecných dějinách dramatu původu liturgického a 5. v dějinách české literatury své doby. 144–201

Místo rakovnické hry 1. mezi hrami jezuitskými 144–147: ne jako reprezentativní školské hry 144, nýbrž jako pokračování starších her liturgického původu 144–145; cena dokumentární 145–146 a umělecká 146–147; určení podle jezuitské dramaturgické teorie 147; – 2. jako osobitého výtvoru mezi historickými typy dramát vánočních 148–149; – 3. v řadě českých vánočních her 149–151; 4. ve všeobecných dějinách dramatu původu liturgického (spolu s českým officiem, hrami tegernseeskou, Tobeidesovou, rosickou a prvním dílem velkého christologického cyklu snad D. J. Metelky) 151; – 5. v dějinách české literatury své doby 151–201. Potřeba zevrubnějšího studia zde, tak hned nejbližšího rakovnické hře výtvoru „Pastýřského rozmlouvání o narození Páně“ 151–152. „Pastýřské rozmlouvání“, jeho původce, doba vzniku, podnět, poměr k rakovnické hře 152–167. Obsah jeho 152, poměr k I. a IV. ekloge Vergiliově 153–155, ke Kadlinského „Zdoroslavčičku“ 155, pravděpodobná známost u skladatele rakovnické hry 155–156, první vydání při 2. otisku Dionysia Catona s překladem a florilegiem Komenského z r. 1670 156. Skladatelem ne Komenský ani Jan Paukar z Jelenic 156–157, nýbrž V. J. Rosa, autor všech přídavek ke Catonovi Komenského, jeho florilegiu a výboru z Žalmů v uv. vydání z r. 1670 a dalších v „Čechořečnosti“ 1672 156–161. Význam tohoto nálezu pro obraz Rosův 161. Zatemnění poměru mezi podílem Rosovým a Komenského 161–162. Doba, po níž vzniklo „Pastýřské rozmlouvání“ 162. Vztah k lístku Komenského z 15/2 1665 s přebásněním IV. eklogy Vergiliovy 162–164. Možnost styků mezi Komenským a Rosou 164–165. Závislost Rosových přídavek na lístku Komenského z 15/2 1665 a Catonovi 165–166, přesnější datování jich 166. Rozdíly „Pastýřského rozmlouvání“ a rakovnické hry 167. Dvě vývojové řady 167–200. O první řadě 167–190. Předběžná charakteristika řady první 167; význam časoměrné formy veršové 167–168; Nudožerský a jeho před-

chůdci Blahoslav, Mat. Benešovský a Dan. Adam z Veleslavína 168–169, Veleslavínův ideál českého písemnictví 169. Komenský 169–179: jeho obrodné snahy v písemnictví naukovém 169–170, v básnictví 170–179: Komenský jako básník 170–171; jeho verše rýmované 171; časoměrné Žalmy a práce o textu k francouzským nápěvům žalmů Marotových a Bězových, dbající o shodu mezi délkami slabik a tónů 172–174; podnět k oběmu 172–173, výklad, proč obě nedokončeno 173–174; výklad rozdílných principů veršových u Komenského 174–175; přebásnění Catona 175–179: vznik jeho 175–176; florilegium přidané ke Catonovi 176, výbor z Žalmů 176–177, doba, kdy florilegium vzniklo 177; smysl vydání z r. 1662 v souvislosti s výkladem o časoměře v listu k Montanovi a při pokusu o přebásnění IV. eklogy Vergiliovy z 15/2 1665: doporučení časoměry a napodobení antických vzorů vůbec jako obrodného prostředku pro české básnictví 177–179; další otisky 179, vliv na prosodickou teorii Rosovu a další 179–180, na básnickou praxi Rosovu 180–186; povševchná charakteristika podnětu daného Komenským 180–182; poměr Rosových básnických pokusů po r. 1665 k tomuto podnětu 182–183; Rosovy přídávky ve vydání Catona z r. 1670 183, pozoruhodnost knížky té, co se týče jejího skladu, významu a estetické ceny 183–184; spoluvydavatel? 184, význam toho, že myšlenka Komenského získáno domácí prostředí 184; změněný a rozšířený otisk Catona s přídávky v „Čechořečnosti“ 1672 a jeho význam 184–185; Rosův neznámý spis o časoměře v češtině 185–186. Původce epithalamia z 11/1 1682 a veršů v kvaternech desk zemských z let 1672–1677 186–187. „Allegoria“ J. Flor. Hammerschmieda 186–187. Hugolin Gavlovič a Cato 188. Charakteristika a ocenění této první vývojové řady 188–190. O druhé řadě 190–194. Zvláštní místo Rosova „Pastýřského rozmlouvání“ v této řadě a současná náležitost jeho do řady druhé 190. Idyllism u nás 190–194. Doba, kdy se u nás uchytil 190. Vánoční písně 190. Idyllism vergiliovské orientace ve „Zdoroslavičce“ Kadlinského 190–191, v Rosově „Pastýřském rozmlouvání“, které však má jiný podnět (jako člen první řady) a proto i jiný ráz 191 a nejspíše veršovou formou reaguje proti Kadlinskému 191–192, u Paukara (?) 192, z vánočních her nikoliv v Kozmaneciově „Aktu“ 192, nýbrž jen v rakovnické hře 192; poměr rakovnické hry co do veršové formy k řadě první 193, co do samostatnosti k „Pastýřskému rozmlouvání“ 193; zmizení vergiliovského rázu v dalších skladbách 193–194. Mezi výtvary idyllismu tedy řada odlišná silným vergiliovským rázem: „Zdoroslaviček“ – „Pastýřské rozmlouvání“ (vzniklé v souvislosti první řady) – rakovnická hra 194. Rozdíly obou řad 194–196. Vliv druhé řady: J. Hynek Dlouhovský 196–197, V. K. Holan Bo-

venský 197–198. Fakt českého literárního života u nás ještě v XVII. stol. 198. Podstatný rys úpadku: zlidovění 198–199, s nímž souvisí zánik obou řad 199–200. Zapadnutí rakovnické hry 200–201.

V. *Provozování naší hry* 201–208

Nedostatek scénických poznámek v rukopise 201, odtud nejasnost představy o úpravě jeviště 201, ba i o místě, kde se hrálo 201–203. Podíl divákovy fantazie při vytvoření scénického obrazu 203. Řešení scény po 209. verši 203–205. Užití strojů? 205–206. Herci: požadavky na ně, počet jich, přestrojení 206–207. Nastudování a režie 207–208. Tempo a trvání hry 208. Byla to i hra kolední? 208.

VI. *Poznámky k vydání hry* 208–210

Rakovnický rukopis 208–209. Otisk Fr. Levého 209. Dosavadní zmínky o naší hře 210. Mé vydání 210. Fotografický snímek rukopisu 211.

OBSAH KNIHY.

Předmluva	3–4
Úvod	4–210
Rakovnická vánoční hra. Text	213–223
Textově kritické poznámky	224
Vysvětlivky	225–244
Rejstřík (1. Jazykovědné výklady a vzácnější doklady. 2. Textově kritické a exegetické příspěvky. 3. Písně. 4. Ostatek látky)	245–250
Obsah Úvodu	251–255
Obsah knihy	255
Fotografický snímek přední strany 5. listu rkpu	211

OPRAVY.

Na str. 41 ř. 10 shora a 218 v. 184 čti: aby se ti skulil s chleba.

Na str. 45 ř. 3 shora čti: yorských a ř. 4 shora místo ⁵ čti: ¹.

K str. 67 ř. 19 shora na začátku přidej: 5.

K str. 106 ř. 5 zdola srovnej 246 p. 2.

K str. 119 p. 1 srovnej 246 p. 1.

K str. 134 ř. 11 zdola srovnej Dodatek na str. 250.

Na str. 217 v. 134 čti: Nabochodonozor.

Na str. 225 ř. 13 shora místo 187 čti: 186.

Na str. 231 škrtni v pozn. k v. 179–184: , a chleba nepromáčí, „nekalí“ a celou poznámku k v. 184.

